

Remissvar: Ett utvidgat reseförbud för barn (Ds 2022:9)

D.nr: S2022/02585

Länsstyrelsen Norrbotten är positiva till de föreslagna ändringar som syftar till att öka skyddet för barn som riskerar att föras utomlands. Länsstyrelsen Norrbotten vill lyfta några synpunkter:

5.4.3 Ett utvidgat reseförbud bör utformas generellt

Länsstyrelsen välkomnar förslaget med ett utreseförbud som är mer generellt utformat. Det ger socialnämnden möjlighet att ge trygghet och säkerhet till barn som riskerar skadliga utlandsvistelser på fler eller andra grunder än tvångsäktenskap och könsstympning. Dock bör hedersrelaterat våld benämnas särskilt för att minska risken för att det inte uppmärksammas. Detta går i linje med det resonemang som återfinns i SOU 2018:69 *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet* gällande en särskild straffskärpningsgrund där det bland annat står ”Om en ny särskild straffskärpningsgrund införs skulle det inte råda något tvivel om att förekomsten av hedersmotiv är av betydelse vid straffvärdebedömningen. Ett sådant tydliggörande kan framför allt bidra till att hedersmotiv uppmärksammas i större utsträckning av polis, åklagare och domstolar”.

Utredningen lyfter fram olika exempel på skadliga utlandsvistelser där barn riskerar att fara illa, ett exempel är vid resor till terroristorganisationer och konfliktområden. Vid resor för att ansluta till en terroristorganisation, vare sig det är barnet själv eller barnets föräldrar, ligger det i sakens natur att det ter sig vara en skadlig miljö för barn att växa upp i. I anslutning till detta har Länsstyrelsen Norrbotten även resonerat kring om utreseförbudets tillämpning ska vara möjlig för barn upp till 18 år eller om det ska sträcka sig längre och då jämfört med LVU-lagstiftningen. LVU ger möjlighet till vård på grund av den unges eget beteende fram till och med 20 år, jmf. 3 § LVU. I dessa fall beror det alltså inte på hemförhållanden och dylikt, vilket kan tala emot att utöka bestämmelserna om utreseförbud till att gälla fram till 20 år. Utredningen nämner att av de individer som rest från Sverige för att ansluta sig till terrorgrupper i Syrien och Irak 2012–2016 så var 18

2022-09-28

Fel! Hittar inte referenskölla.

procent 19 år eller yngre vilket skulle kunna tala för att man eventuellt bör överväga att utvidga bestämmelserna till 20 år. Dock finns bestämmelser i bl.a. Terroristbrottslag (2022:666) om straffansvar för att påbörja en resa för terrorism. Det innebär att ett övervägande om omhändertagande enligt 3 § LVU är möjligt, vilket är en åtgärd som i sig skulle kunna hindra den unge från att lämna landet.

Personer utsatta för hedersrelaterat våld är oftast inte uppfostrade till att ta egna beslut baserade på vad som är bäst för dem själva, de är fostrade att ta beslut som är bäst för familjen/kollektivet där familjens intressen står över individens. Detta medför att vid uppnådd myndighetsålder finns en ökad risk för att personer utsatta för hedersrelaterat våld inte är mogna för självständiga beslut på samma sätt som personer uppvuxna i mer individualistiska sammanhang. Detta samt risken för att bortförande ökar i samband med avslutad vård enligt LVU gör att Länsstyrelsen Norrbottens slutsats är att utreseförbudet bör vara tillämpligt fram till 21 års ålder och att hedersrelaterade skäl för tillämpningen av utreseförbud bör finnas i särskilt stycke i lagstiftning.

5.4.4 Ett utvidgat reseförbud bör utformas efter förutsättningarna för vård enligt LVU

Länsstyrelsen Norrbotten instämmer i förslaget att LVU-lagstiftningen kompletteras med ett utvidgat utreseförbud. Att komplettera gällande LVU-lagstiftning är ett reellt verktyg för socialnämnden att använda i skyddande syfte där det finns en uppenbar risk att barnets hälsa och utveckling skadas i samband med utlandsresa. Det är även en lagstiftning som socialnämnden har vana att tillämpa.

5.4.7 En kunskapshöjande insats om utreseförbud genomförs

Utredningen framhåller att en nationell kompetenshöjande insats behövs för att lagstiftningens tillämpning ska öka. Länsstyrelsen Norrbotten instämmer i detta och bedömer att utan kompetenshöjande insats finns stor risk för olikheter mellan kommunerna och därmed inte ett likvärdigt stöd för de utsatta. De kompetenshöjande insatserna bör ha både handläggare, chefer och politiker som målgrupp för att uppnå så god effekt som möjligt och för att undvika att bristande kompetens orsakar att olika bedömningar görs beroende på var i kommunens beslutskedja hanteringen av utreseförbud befinner sig.

2022-09-28

Fel! Hittar inte referenskölla.

Övrigt

När det gäller barn utsatta för människohandel vill Länsstyrelsen framhålla detta:

När det gäller barn med hemvist i Sverige som också har medborgarskap i annat EU-land verkar det saknas kunskap om att utreseförbudet kan tillämpas även för dessa barn. Att spärra pass innebär också ett svagare skydd för dessa barn då det är möjligt att resa inom EU utan pass.

I region Nord har det konstaterats att i majoriteten av de människohandelsärenden där LVU tillämpats med människohandel som orsak har det även funnits misstankar om barnäktenskapsbrott, antingen på förberedelsestadiet eller redan genomförda barnäktenskapsbrott. Dock har det inte upprättats anmälningar om detta då anmälan om människohandel upprättats, detta tyder på att barnäktenskapsbrotten faller bort vilket skulle kunna förklara varför utreseförbudet inte tillämpats. Detta bör lyftas särskilt i den kompetenshöjande insatsen för att minska risken för att dessa barn faller mellan stolarna.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med Sara Avander, utvecklingsledare i arbetet mot mäns våld mot kvinnor, som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Lina Segerlund, enhetschef enheten för social hållbarhet samt rättsenheten medverkat. Uppgifter har även inhämtats från regionkoordinator mot prostitution och människohandel i region Nord.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.